

Datum

28 maart 2019

Onderwerp

Gezonde leefomgeving

Aan Provinciale Staten van Gelderland,

Gezonde leefomgeving met prioriteit in het Gelderse coalitieakkoord

Gezondheid is van groot belang voor mensen. Uit onderzoek van onderzoeksbureau GfK onder 23.000 Nederlanders blijkt dat 82% van de Nederlanders gezondheid beschouwt als belangrijkste voorwaarde voor een 'goed leven'. Een gezonde leefomgeving draagt bij aan de gezondheid van mensen. Een ongezonde leefomgeving zorgt voor grote maatschappelijke kosten door negatieve gezondheidseffecten. Wij adviseren u de gezonde leefomgeving prioriteit te geven in het Gelderse coalitieakkoord en samen met alle partners daar integraal aan te werken.

Wat is Gezond, veilig, schoon en welvarend?

De Gelderse Omgevingsvisie heeft als kerndoelen 'gezond, veilig, schoon en welvarend'. Hoé gezond en hoé schoon en veilig de Gelderse leefomgeving precies moet zijn in 2050 is niet gespecificeerd. Volgens de Omgevingsvisie worden deze doelen bereikt door de focus te leggen op 'Duurzaam, Verbonden en Economisch krachtig' en door de bijbehorende zeven ambities. In het vertalen van de Omgevingsvisie naar verordening en programma's stellen wij voor om de kerndoelen SMART te maken en te monitoren, bijvoorbeeld via dashboards.

Uitgangspunt: gezondheid en waardecreatie

Door gezondheid te prioriteren in de strategische besluitvorming kan tegelijk waarde gecreëerd worden. Via de omgevingsverordening of gemeentelijke omgevingsplannen kan bijvoorbeeld *beweegvriendelijkheid* gestimuleerd worden. Een gezonde leefomgeving beschermt niet alleen, maar zorgt ook voor het welzijn van mensen (in lijn met Motie en Monitor Welbevinden 18M43). Hierdoor kunnen mensen beter meedoen in de samenleving, waardoor maatschappelijke kosten verminderd kunnen worden. Prioriteit geven aan gezondheid betekent ten eerste dat mensen beschermd worden en ten tweede dat gezondheid actief wordt bevorderd:

1. Zorg samen met partners ervoor dat de *basis op orde is* en dat de leefomgeving een basiskwaliteit heeft die *alle mensen* gezond laat leven. Dat betekent bijvoorbeeld dat luchtverontreiniging en geluidsoverlast moeten worden teruggedrongen en dat voldaan wordt aan de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie. De provincie kan leiderschap tonen door deze normen toe te passen op alles wat binnen haar reikwijdte ligt (zoals provinciale wegen). Daarnaast vraagt de raad aandacht voor *rechtvaardigheid* in de gezondheid van mensen, want sommigen wonen in een ongezonder leefomgeving dan anderen. Hoewel ook sociale factoren een rol spelen kan juist de provincie doorslaggevend zijn in het sturen op fysieke factoren via haar kerntaken en gebiedsopgaven.
2. Draag bij aan de bevordering van gezondheid door in te zetten op gezondheid in brede zin van het woord: zorg voor een *uitnodigende leefomgeving* waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, meer *bewegen*, beter kunnen *ontspannen* en waar *iedereen* mee kan doen. Dit verbetert het welzijn en de veerkracht van mensen. Door gezondheidskansen mee te koppelen bij de andere doelen van provinciale programma's kunnen ze elkaar versterken (energietransitie, verstedelijking, etc.). Dit leidt tot waardecreatie, lagere maatschappelijke kosten en tot een beter vestigingsklimaat.

Focus op gezondheidsrisico's

De grootste overlijdensrisico's zijn niet de risico's die de meeste aandacht krijgen. Zo is de invloed van fijn stof (PM 2,5 en PM 10) op de kans om te overlijden vele malen groter dan die van auto-ongelukken. De bewustwording van de échte risico's is belangrijk en kan helpen om afwegingen te maken die de gezondheid verbeteren. De provincie kan een betekenisvolle rol spelen in het bevorderen van de bewustwording van feitelijke gezondheidsrisico's. Neem bij besluiten de feitelijke risico's als uitgangspunt: waar is zo efficiënt mogelijk de grootste gezondheidswinst te behalen?

Leiderschap en verantwoordelijkheid

Gezondheid is meer dan de afwezigheid van ziekten en wij adviseren om ambitieus te zijn in de doelstellingen en te streven naar een positieve gezondheid. Dat vraagt om leiderschap en keuzes maken. Het begint bij een bestuur van de provincie dat verantwoordelijkheid neemt en duidelijk is over welke concrete, liefst meetbare, ambities het hanteert. Een provinciale adviseur gezondheid of een duidelijke adviesrol van de Gelderse GGD's in de provinciale besluitvorming kan helpen bij het daadwerkelijk behalen van de gezondheidsdoelstellingen. Van zijn kant wil de PRO in elk geval graag een vertegenwoordiger van de Gelderse GGD's in de raad opnemen. De komende jaren werken we graag met u samen aan een gezonde Gelderse leefomgeving en aan het behalen van de doelen en ambities van de Omgevingsvisie.

De PRO,

Voorzitter

Secretaris

